

ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ СТАРОСТИ ЯК ПОСАДОВОЇ ОСОБИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

REGARDING THE DEFINITION OF THE CONCEPT OF ADMINISTRATIVE AND LEGAL STATUS OF THE HEADMAN AS OFFICIAL OF LOCAL SELF-GOVERNMENT

Зименко О.В., аспірант кафедри адміністративного, господарського права
та фінансово-економічної безпеки

Навчально-науковий інститут права Сумського державного університету

Стаття присвячена розкриттю сутності поняття адміністративно-правового статусу старости як посадової особи місцевого самоврядування шляхом дослідження наукових підходів до визначення термінів «правовий статус» у загальній теорії права, трактування поняття «адміністративно-правовий статус» у теорії адміністративного права, поняття «правовий статус посадових осіб місцевого самоврядування» в теорії державного управління і місцевого самоврядування. Зокрема, встановлено, що в теорії права категорія «правовий статус» була та залишається об'єктом наукового пізнання багатьох дослідників, а зважаючи на наявність великої кількості трактувань зазначеного поняття, наведено деякі з них. З'ясовано, що позиції науковців щодо співвідношення правових категорій «правовий статус» та «правове становище» різняться, а вивчення їх особливостей дає підстави згрупувати у наступні підходи: науковий підхід, за якого поняття «правовий статус» та «правове становище» ототожуються або ж вживаються як синоніми; науковий підхід, згідно з яким категорії «правовий статус» та «правове становище» підлягають розмежуванню/відмежуванню. Під час вивчення питань визначення сутності поняття «адміністративно-правовий статус» у теорії адміністративного права наголошено, що розрізняють адміністративно-правовий статус із прив'язкою до суб'єктів адміністративного права (органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, державні службовці, підприємства, установи, організації і громадяни). З'ясоване змістовне наповнення поняття правового статусу посадової особи місцевого самоврядування та виділити його структурні елементи, серед яких: спеціальні права та юридичні обов'язки (компетенція); правосуб'єктність; гарантії, встановлені законодавством для цих посадових осіб; обмеження, пов'язані з даним статусом; юридична відповідальність тощо. Окрему увагу приділено розмежуванню понять «повноваження» і «компетенція» та зроблено висновок, що їх ототожнення є вкрай неприйнятним з огляду на їхні суттєво відмінні змістовні характеристики, адже перше «охоплюється» останнім, натомість їхнє співвідношення умовно можна представити як частина і ціле відповідно. Здійснено аналіз наукової літератури, присвяченою визначенню старости як посадової особи місцевого самоврядування, його повноважень, нормативно-правової бази з регулювання правового статусу старости та розгляду відповідних змін в українському законодавстві в цій сфері, встановлені особливостей його участі у реалізації соціальної функції тощо. Сформульоване авторське визначення поняття «адміністративно-правовий статус старости».

Ключові слова: староста, правовий статус, адміністративно-правовий статус, місцеве самоврядування, посадова особа місцевого самоврядування.

The article is devoted to revealing the essence of the concept of administrative and legal status of the headman as official of local self-government by studying scientific approaches to defining the terms "legal status" in general theory of law, interpretation of "administrative and legal status" in administrative law, the concept of "legal status of officials of local self-government" in the theory of public administration and local self-government. In particular, it was found that in the theory of law, the category of "legal status" has been and remains the object of scientific knowledge of many researchers, and given the large number of interpretations of this concept, some of them are given. It was found that the positions of scientists on the relationship between the legal categories of "legal status" and "legal position" differ, and the study of their features gives grounds to group into the following approaches: scientific approach, in which the concepts of "legal status" and "legal position" are identified, or used as synonyms; scientific approach, according to which the categories "legal status" and "legal position" are subject to delimitation / delimitation. During the study of defining the essence of the concept of "administrative and legal status" in the theory of administrative law, it is emphasized that there are administrative and legal status with reference to the subjects of administrative law (executive bodies, local governments, civil servants, enterprises, institutions, organizations and citizens). The content of the concept of the legal status of official of local self-government is clarified and its structural elements are highlighted, including: special rights and legal obligations (competence); legal personality; guarantees established by law for these officials; restrictions related to this status; legal liability, etc. Particular attention is paid to the distinction between the concepts of "powers" and "competence" and concluded that their identification is extremely unacceptable given their significantly different content characteristics, because the former is "covered" by the latter, but their relationship can be represented as part and whole, respectively. We also analyzed the scientific literature on the definition of the headman as official of local self-government, his powers, regulatory framework for regulating the legal status of the headman and consideration of relevant changes in Ukrainian legislation in this area, establishing the features of his participation in social function. The author's definition of the concept of "administrative and legal status of the headman" is formulated.

Key words: headman, legal status, administrative and legal status, local self-government, official of local self-government.

Запровадження в системі місцевого самоврядування нового інституту – інституту старости – шляхом відповідних нормативних перетворень у законодавстві про місцеве самоврядування мало певні історичні передумови, пов'язані із процесами децентралізації органів виконавчої влади та змінами у адміністративно-територіальному устрої держави, а саме укрупненням адміністративних районів та утворенням об'єднаних територіальних громад. До липня 2020 року староста вважався виборною посадовою особою місцевого самоврядування, адже обирався жителями села, селища (сіл, селищ) шляхом таємного голосування у законодавчо передбаченому порядку. Наразі законодавство про місцеве самоврядування в Україні неодноразово зазнало змін, що не оминувало і статус старости, що втратив характер виборності. Водночас, затвердженню кандидатури на таку посаду передують її внесення на громадське обговорення (громадські слухання, збори

громадян, інші форми консультацій з громадськістю), що все ж таки підтверджує участь населення у цьому процесі, а законодавче закріплення останньої свідчить про надання жителям відповідного старостинського округу можливості через старосту вирішувати нагальні питання соціального характеру (допомоги та захисту).

Стан наукового дослідження. За досить незначний період із моменту запровадження нової посадової особи місцевого самоврядування – старости, цілком логічним стало виникнення наукового інтересу ряду дослідників до вивчення питань, пов'язаних з особливостями його правового статусу. Зокрема, деякі аспекти становлення та розвитку інституту старости місцевого самоврядування, визначення місця старости в системі місцевого самоврядування, правових засад та основних напрямків його діяльності, порядку обрання, повноважень, компетенції, підзвітності тощо стали об'єктом наукового пізнання таких

дослідників, як: І.Б. Беззуб, О.П. Бойко, Л.М. Ваколук, С.М. Ваколук, О.І. Васильєва, І.В. Дробуш, В.В. Ладиченко, Ю.П. Максименко та інших вчених. Водночас необхідно констатувати, що натеper, незважаючи на наявність наукових доробків, присвячених вивченню окреслених питань, особливості правового статусу старости як посадової особи місцевого самоврядування залишаються малодослідженими. Зокрема, це стосується також і питань встановлення особливостей та розкриття сутності адміністративно-правового статусу старости місцевого самоврядування, що й зумовлює своєчасність та актуальність їх наукового дослідження.

Мета статті – розкриття сутності поняття адміністративно-правового статусу старости як посадової особи місцевого самоврядування.

Виклад основного матеріалу. Визначення поняття «адміністративно-правовий статус старости» та з'ясування його сутності в контексті обраної тематики дослідження вбачається доцільним з першочерговим вивченням підходів науковців і вчених щодо розкриття змісту терміну «правовий статус» у загальній теорії права, а також трактування поняття «адміністративно-правовий статус» у теорії адміністративного права.

У Великій українській енциклопедії (Тематичний реєстр гасел з напрямку «Юридичні науки») правовий статус визначено як сукупність суб'єктивних прав, юридичних обов'язків і законних інтересів суб'єктів права [1, с. 116]. У Юридичній енциклопедії за редакцією Ю. С. Шемшученка під правовим статусом розуміють встановлені нормами права положення його суб'єктів, сукупність їхніх прав та обов'язків [2, с. 626].

У теорії права категорія «правовий статус» була та залишається об'єктом наукового пізнання багатьох дослідників. Зважаючи на наявність великої кількості трактувань зазначеного поняття, наведемо деякі з них: 1) є складною категорією, що характеризується системністю, універсальністю та комплексністю, і відіграє надзвичайно важливу роль в організації суспільних відносин, оскільки, шляхом встановлення прав, обов'язків, а також гарантій їх реалізації, визначає основоположні принципи взаємодії суб'єктів правовідносин та визначає місце конкретного суб'єкта в суспільстві (А.В. Панчишин) [3, с. 97]; 2) система юридичних прав, свобод, обов'язків і законних інтересів у їх єдності, основа чи ядро правового становища (М.В. Вітрук) [4, с. 31]; 3) сукупність встановлених законом можливостей конкретної особи в рамках певної галузі права (В.В. Надьон) [5, с. 88]; 4) правове становище особи в суспільстві, а громадянина в державі, що відбиває їх фактичний стан та взаємодію із суспільством та державою, а його основними елементами виступають правосуб'єктність, права, свободи, обов'язки, відповідальність (Т.А. Тарахонич) [6, с. 764]; 5) вид соціального статусу, що визначає становище суб'єкта у соціальній системі, однак лише у тій її частині, яка регулюється правом (І.І. Литвин) [7, с. 21]; 6) система прав і обов'язків, закріплених у Конституції та інших правових актах – документах, що мають нормативний зміст (А.М. Шульга) [8, с. 19].

Важливо зауважити, що в теорії права позиції науковців щодо співвідношення правових категорій «правовий статус» та «правове становище» різняться. Як вбачається з деяких вище наведених точок зору дослідників, їх можна згрупувати у науковий підхід, за якого поняття «правовий статус» та «правове становище» ототожнюються або ж вживаються як синоніми. Натомість існують й інші погляди щодо трактування досліджуваних понять. Наприклад, поняття «правовий статус» і «правове положення» розділяє М.В. Вітрук, оперуючи тим, що правове положення за своїм змістовним наповненням є більш широким і включає правовий статус, громадянство, правосуб'єктність, юридичні гарантії [9, с. 40]. Ю.С. Новикова висловлює думку, що якщо правовий статус – це

феномен об'єктивного права та правотворення, то правове становище (стан) суб'єкта – поняття більш широке, що являє собою зумовлений соціально-культурним умовами життєдіяльності суспільства різновид соціального стану, що є способом юридичного буття суб'єктів, об'єктів або суспільних відносин у певний момент часу та в певному просторі й, як правило, закріплений в установленому законному порядку» [10, с. 131]. Н.Я. Якимчук також наполягає на відокремленні понять «правовий статус» і «правове становище», адже останнє відображає функціональну роль та вказує місце суб'єкта в системі суспільних відносин; формується лише з тих встановлених у праві правових статусів, котрі активізовані щодо конкретного суб'єкта права, а відповідно, є явищем право реалізації [11, с. 12, 16]. Таким чином, розглянуті наукові позиції можна виокремити у підхід, згідно якого категорії «правовий статус» та «правове становище» підлягають розмежуванню/відмежуванню.

Для з'ясування питання щодо ототожнення або розмежування понять «правовий статус» і «правове становище» безумовно необхідно встановити етимологію термінів «статус» і «становище». В етимологічному словнику української мови термін «статус» розкривається як «правове становище; певний стан чогось», що є запозиченим з західноєвропейських мов: з німецької *status* «стан, становище»; з французької, англійської *status* походять від латинської *status* «стан, становище; громадянський стан, звання, суспільний ступінь», пов'язаного з *stare* «стояти» [12, с. 402]. Етимологія терміну «становище» у словнику не наводиться, водночас він є словотвірним варіантом терміну «стан», що має досить велику кількість його трактувань. Так, «стан» з праслов'янської мови походить від *stanъ*, пов'язаного з дієсловом *statī* «стати»; споріднене з терміном давньоіндійської мови *sthānam* «місце, місце перебування» [12, с. 395]. Отже, із зазначеного доходимо висновку, що за своєю етимологією терміни «статус» і «становище» є синонімами, тому дотримуємося позиції, що використання понять «правовий статус» і «правове становище» як тотожних є абсолютно логічним. Натомість їх розмежування/відмежування окремими науковцями пояснюється суто суб'єктивним баченням стосовно досліджуваного питання.

Вивчаючи питання визначення сутності поняття «адміністративно-правовий статус» у теорії адміністративного права, важливо зауважити, що розрізняють адміністративно-правовий статус із прив'язкою до суб'єктів адміністративного права, якими є органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, державні службовці, підприємства, установи, організації і громадяни [13, с. 47; 14, с. 16]. М.І. Горбач доходить висновку, що по своїй суті адміністративно-правовий статус суб'єкта адміністративного права представлений філософсько-правовими чинниками його «народження» і «смерті», правових статичних правил, потенціальної взаємодії з іншими суб'єктами й об'єктами права, що здійснюється на основі норм адміністративного права, з метою забезпечення прав, свобод або/та законних інтересів за умови недопущення творення передумов щодо порушення засвідчених цінностей інших суб'єктів права [15, с. 33]. Т.О. Коломоєць адміністративно-правовим статусом називає сукупність суб'єктивних прав і обов'язків, закріплених нормами адміністративного права за певним органом. Водночас, авторка зауважує, що обов'язковою ознакою набуття суб'єктом адміністративно-правового статусу є наявність у нього конкретних суб'єктивних прав і обов'язків, що реалізуються в рамках як адміністративних правовідносин, так і поза ними [16, с. 64].

Зазначимо, що чинне українське законодавство про місцеве самоврядування визначення терміну «староста» не містить. У Законі України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР

основною нормою, що визначає правовий статус старости місцевого самоврядування є ст. 54¹ [17]. Водночас, розміщення зазначеної норми у главі 5 розділу II, що має назву «Порядок формування, організація роботи органів та посадових осіб місцевого самоврядування», дає підстави для твердження, що староста є посадовою особою місцевого самоврядування.

З урахуванням зазначеного важливим є з'ясування змістовного наповнення поняття правового статусу посадової особи місцевого самоврядування. Так, О.В. Сергієнко висловлює думку, що правовий статус посадових осіб місцевого самоврядування виступає як акумулююча та універсальна правова категорія, яка закріплює їхнє юридичне становище, окреслює межі та способи діяльності, відображає функціональне призначення у муніципально-правовому механізмі [18, с. 184]. Своєю чергою, Н.В. Левківська пропонує правовий статус посадової особи місцевого самоврядування трактувати як юридичне закріплення правового становища особи на посаді в органі місцевого самоврядування шляхом визначення в нормативно-правових актах і гарантованих державою сукупності/системи посадових прав та юридичних обов'язків, відповідно до яких посадова особа координує свою поведінку [19, с. 225–226]. Г.С. Ткаченко зауважує, що правовий статус посадових осіб місцевого самоврядування, з одного боку, знаходить прояв у правах та посадових обов'язках посадової особи, а з іншого – становить основу для виконання службових завдань та функцій [20, с. 104].

Формулювання визначення адміністративно-правового статусу старости місцевого самоврядування вимагає також встановлення його структури, що складається з певних елементів. Загалом можна виділити такі структурні елементи правового статусу посадової особи місцевого самоврядування, що пропонуються науковцями [18; 19; 20]: 1) спеціальні права та юридичні обов'язки (компетенція); 2) правосуб'єктність; 3) гарантії, встановлені законодавством для цих посадових осіб; 4) обмеження, пов'язані з даним статусом; 5) юридична відповідальність тощо.

Хоча виділення дослідниками тих чи інших структурних складових правового статусу посадової особи місцевого самоврядування має деякі відмінності, все ж такі для всіх них існує єдине спільне, а саме обов'язкова наявність прав та обов'язків. Останні ж у сукупності називають або повноваженнями, або компетенцією, однак необхідно з'ясувати чи є сутнісна різниця між ними. Так, М.І. Карпа та Т.М. Кіцак серед основних складників компетенції посадових осіб місцевого самоврядування виділяють повноваження, предмет відання, відповідальність, підвідомчість (підконтрольність, підзвітність), обмеження, гарантії, заохочення [21, с. 131]. М.М. Потіп висловлює думку, що структурно компетенція складається з основних (повноваження та предмет ведення) та організаційних (призначення органу, мети та завдання, професіоналізм посадових осіб) елементів, які у своєму взаємозв'язку дають можливість якісного виконання покладених на органи державної виконавчої влади та місцевого самоврядування функцій [22, с. 35]. О.П. Сікорський до основних елементів компетенції відносить предмет відання (підвідомчість) та владні повноваження (права та обов'язки) [23, с. 54]. Зазначене дає підстави стверджувати, що поняття «компетенція» за своїм змістом є ширшим за «повноваження». Так само, якщо звернутися до Великої української енциклопедії (Тематичний реєстр гасел з напрямку «Юридичні науки»), то термін «компетенція» трактується як сукупність встановлених в офіційній – юридичній чи неюридичній – формі прав і обов'язків, повноважень будь-якого органу або посадової особи, які визначають можливості цього органу або посадової особи приймати обов'язкові до виконання рішення, організовувати та контролювати їх виконання, вживати у необхідних випадках заходи відповідальності тощо [1, с. 72]. Натомість зміст поняття «повно-

важення» розкривається як визначені актами позитивного права або індивідуальним договором права та обов'язки особи, яка представляє у відповідних відносинах інтереси ін. суб'єкта права (народу, держави, територіальної громади, юридичної або фізичної особи) [1, с. 110]. Таким чином, ототожнення понять «повноваження» та «компетенція» є вкрай неприйнятним з огляду на їхню суттєво відмінну змістовну характеристику, адже перше «охоплюється» останнім, натомість їхнє співвідношення умовно можна представити як частина і ціле відповідно.

Розкриття сутності поняття адміністративно-правового статусу старости безумовно вимагає також вивчення і розгляду наявних нині наукових доробків дослідників із цього напрямку. Зокрема, Л.М. Ваколук та С.М. Ваколук зазначають, що правовий статус старости, його повноваження, функції та гарантії діяльності нормативно закріплені у Законі України «Про добровільне об'єднання територіальних громад». Однак старосту вони визначають як найближчого до людей представника органів місцевого самоврядування, тому запроваджений Законом інститут старости гарантує можливість жителям навіть найменших сіл, які ввійдуть до складу об'єднаної територіальної громади, через свого представника в особі старости не лише отримувати більшість необхідних послуг на місцях, а й брати участь у розвитку своєї громади, впливати на рішення місцевої влади, які зачіпають їхні інтереси [24, с. 124]. О.І. Васильєва та О.П. Бойко звертають увагу, що староста має особливий статус: він представляє інтереси жителів відповідного старостинського округу, проте існують особливості при значенні його на посаду. На старосту також покладаються виконавчі функції, адже староста є членом виконавчого комітету сільської, селищної чи міської ради за посадою та працює в ньому на постійній основі [25, с. 36]. І.В. Дробуш зауважує, що муніципально-правовий інститут старости має на меті представлення інтересів мешканців відповідних територій, які утворили об'єднану територіальну громаду й віддалені територіально від самого представницького органу місцевого самоврядування [26, с. 50–51]. І.Б. Беззуб стверджує, що включення старости до системи місцевого самоврядування як нової посадової особи пояснюється потребою створення в громадах умов для належного представлення інтересів усіх жителів у вирішенні питань місцевого значення [27, с. 18]. З позиції В.В. Ладиченка та Ю.П. Максименка, еволюція розвитку старост поєднала в цій ланці представника громади (у тому числі місцевих інтересів перед державною владою) та адміністративної посадової особи – представника держави на місцях [28, с. 14]. З аналізу розглянутої наукової літератури зазначених авторів можна дійти висновку, що вона присвячена визначенню старости як посадової особи місцевого самоврядування, його повноважень (прав і обов'язків), нормативно-правової бази з регулювання правового статусу старости та розгляду відповідних змін в українському законодавстві в цій сфері, встановленні особливостей його участі у реалізації соціальної функції тощо. Водночас, питання розкриття сутності понять «правовий статус», зокрема «адміністративно-правовий статус старости місцевого самоврядування» не актуалізуються.

Висновки. З огляду на проведені дослідження щодо розкриття змісту терміну «правовий статус» у загальній теорії права, трактування поняття «адміністративно-правовий статус» у теорії адміністративного права, поняття «правовий статус посадових осіб місцевого самоврядування» в теорії державного управління і місцевого самоврядування, а також з урахуванням аналізу розглянутої наукової літератури, присвяченої особливостям правового статусу старости як посадової особи місцевого самоврядування, пропонуємо викладене нижче. *Адміністративно-правовим статусом старости* називати врегульоване нормами чинного законодавства (законів та підзаконних нормативно-

правових актів) положення цієї посадової особи в органах місцевого самоврядування, яка наділена відповідною компетенцією, що представлена сукупністю таких елементів,

як: повноваження (права і обов'язки), предмет відання (функціональне призначення, предмет діяльності), підзвітність, підконтрольність та відповідальність.

ЛІТЕРАТУРА

1. Велика українська енциклопедія. Тематичний реєстр гасел з напрямку «Юридичні науки» / Укладачі : В.Л. Бабка, М.М. Шумило; за ред. д.і.н., проф. А.М. Киридон. Київ : Державна наукова установа «Енциклопедичне видавництво», 2017. 152 с.
2. Юридична енциклопедія : в 6 т. / редкол. : Ю.С. Шемшученко (відп. ред.) та ін. Київ : «Укр. енцикл.», 2003. Т. 5: П – С. 736 с.
3. Панчишин А.В. Поняття, ознаки та структура категорії «правовий статус». *Часопис Київського університету права*. 2010. № 2. С. 95–98.
4. Витрук Н.В. Основы теории правового положения личности в социалистическом обществе / отв. ред. : В.А. Патулин. Москва : Наука, 1979. 229 с.
5. Надьон В. . Особливості прав та обов'язків, які виникають з правового статусу особи. *Вісник господарського судочинства*. 2015. № 4. С. 84–89.
6. Міжнародна поліцейська енциклопедія : у 10 т. / Відп. ред. Ю.І. Римаренко, Я.Ю. Кондратьєв, В.Я. Тацій, Ю.С. Шемшученко. Київ : Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2005. Т. І. 1232 с.
7. Литвин І.І. Сутність поняття правового статусу. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2016. Випуск 38. Том 1. С. 18–21.
8. Шульга А.М. Правовий статус особистості, його види. *Право і безпека*. 2012. № 2. С. 19–22.
9. Витрук Н.В. Общая теория правового положения личности. Москва : Норма, 2008. 210 с.
10. Новикова Ю.С. Правовое состояние и правовой режим: вопросы разграничения понятий. *Вестник Южно-Уральского государственного университета. Серия: «Право»*. 2006. № 13(68). Т. 2. С. 131–135.
11. Якимчук Н.Я. Поняття «правовий статус», «правове положення», «правовий модус» та «правовий режим»: теоретико-правовий аналіз. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2013. № 3. С. 11–18.
12. Етимологічний словник української мови : в 7 т. Т. 5 : Р–Т / Редкол. : О.С. Мельничук (гол. ред.), В.Т. Коломієць, Т.Б. Лукінова, Г.П. Півторак, В.Г. Скляренко, О.Б. Ткаченко ; Укладачі : Р.В. Болдирев, В.Т. Коломієць, Т.Б. Лукінова, О.С. Мельничук, В.Г. Скляренко, І.А. Стоянов, А.М. Шамота. Національна академія наук України. Інститут мовознавства імені О.О. Потебні. Київ : Наукова думка, 2006. 705 с.
13. Адміністративне право України (загальна частина): навчальний посібник / О.І. Остапенко, М.В. Ковалів, С.С. Єсімов, Л.С. Гулак., Н.Я. Отчак, Л.О. Остапенко. Львів : Національний університет «Львівська політехніка», 2019. 504 с.
14. Серета В.В., Кісіль З.Р., Кісіль Р.В. Адміністративне право : навчальний посібник. Львів : ЛьвДУВС, 2014. 520 с.
15. Горбач М.І. Класифікація елементів адміністративно-правового статусу суб'єктів адміністративного права. *Вісник Пенітенціарної асоціації України*. 2017. № 2. С. 29–41.
16. Коломоєць Т.О. Адміністративне право України. Академічний курс : підруч. Київ, 2011. 576 с.
17. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21 травня 1997 р. № 280/97-ВР, редакція від 5 березня 2015 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80/ed20150305>.
18. Сергієнко О.В. Правовий статус посадових осіб місцевого самоврядування: теоретико-правовий аспект. *Державне будівництво та місцеве самоурядування*. 2009. Вип. 18. С. 176–185.
19. Левківська Н.В. Поняття та особливості правового статусу посадової особи органу місцевого самоврядування. *Збірник наукових праць Національної академії державного управління при Президентові України*. 2009. Вип. 1. С. 217–227.
20. Ткаченко Г.С. Правові засади служби в органах місцевого самоврядування в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. № 8. С. 103–105.
21. Карпа М.І., Кіцак Т.М. Компетенція посадових осіб місцевого самоврядування: особливості визначення. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2018. Вип. 1(36). С. 129–140.
22. Потіп М.М. Щодо сутності компетенції органів державної виконавчої влади та місцевого самоврядування. *Право і суспільство*. 2012. № 6. С. 32–35.
23. Сікорський О.П. Поняття концепції органу виконавчої влади. *Гуманітарний вісник Національного університету кораблебудування*. Миколаїв : НУК. 2012. Вип. 5. С. 52–54.
24. Ваколюк Л.М., Ваколюк С.М. Староста як нова організаційна форма місцевого самоврядування та його участь у реалізації соціальної функції. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2017. № 6. С. 123–126.
25. Васильєва О.І., Бойко О.П. Розвиток інституту старост у контексті партисипативної демократії в Україні. *Збірник наукових праць Національної академії державного управління при Президентові України*. 2021. Випуск 1. С. 34–39.
26. Дробуш І.В. Староста як нова організаційна форма місцевого самоврядування та його участь у реалізації соціальної функції. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: «Юриспруденція»*. 2014. № 10-2. Том 1. С. 48–51.
27. Беззуб І. Інститут старост : зміни в українському законодавстві. *Громадська думка про правотворення*. 2021. № 8(213). С. 18–26.
28. Ладиченко В.В., Максименко Ю.П. Старости як посадові особи системи органів місцевого самоврядування в Україні: історико-правовий аспект. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2019. № 2. С. 8–17.